

Nos, a neveléstörténeti írások hallgatnak erről a jelenségről (nem tartozik úgymond a szigorúan vett neveléstörténet – intézmény- és elmélet-történet – tárgykörébe). A színháztörténet pedig miért foglalkozna pedagógiai értelmezésekkel.

Én megkockázatom az álláspontot: nem egyszerűen a gyerekstatiszta mint olcsó munkaerő megszerzése állt a khorégosz/ok rendszeres látogatása mögött! Feltételezem, hogy ez a szereplés az ünnepi színpadon – a színházszerető, s a színháznak nagy fontosságot tulajdonító görögök számára – rendszerbe szerveződő része volt a nevelésnek. (Mondhatnánk: iskolázásnak, ha nem tudnánk, hogy maga az iskolázás is jóval árnyaltabb volt, mint a modern iskola világa, a múzsai és a testi nevelés összefonódását különböző, „nyitott” színtereken gyakorolta az ógörög világ.)

Jó, nem volt ez „drámapedagógia” a szó mai értelmében. De cselekvő színi nevelés igen!

Ebben az értelemben mégiscsak érdemes a klasszikus görög ókort számon tartani e téren is a „nagy elődök” között. Amíg további forrásokat nem találunk, képzeletünkben mégiscsak rekonstruálhatjuk a színpadon (s az „előadás” előtti időszakban) történeteket. A görög szellemiség ismeretében bizonyára nem egyszerűen előadásra-idomítás volt ez a folyamat, hanem a test és lélek harmóniájára törő nevelés.

A színpadiasság aspektusai

Torda Márta

2004. január 23-25. között rendezte meg a British Council Budapesten, a Merlin Színházban A színpadiasság aspektusai című workshopot.

Az előadók mellett a résztvevőknek két feltételnek kellett megfelelni: legyen egy angol nyelvű színjátszó csapat, akikkel dolgozunk és olvassuk el egy darabot a munka megkezdése előtt. Ez a dráma *Frank McGuinness* *Someone Who Will Watch Over Me* című darabja.

Első este a British Council megnyitója után megnéztük a darabot, melyet a *Madhouse* nevű színészcsapat (John Fenner, Matt Devere és Mike Kelly) adott elő, majd a British Council igazgatója, *Jim McGrath* adott fogadást és köszöntött minden jelenlevőt, akik Magyarország különböző városaiból (Budapest, Debrecen, Győr, Kecskemét, Pécs, Szeged) és külföldről (Macedónia, Románia és Szlovákia) érkeztek.

Másnap az első szekciót a három színész vezette. Beszélgettünk arról, hogy miért, hogyan választották ezt a darabot, hogyan készültek fel rá, hogy miért nem választottak rendezőt, majd következtek a gyakorlatok: felvenni a ritmust, mozgásos gyakorlatok, hogyan gyakoroljuk a monológtanulást, majd az egyik szereplő (Mike Kelly) beült a *forró székbe*, ahol az általa játszott amerikai karaktert kérdeztük. Izgalmas percek voltak ezek, nekünk is, de neki is, mivel mi mindannyian már „jól” ismertük a darabot, volt elgondolásunk a figuráról és előző este láttuk is őt szerepben.

Upor László *Hostage of the language* szekciójában bemutatta nekünk, hogy leszünk rabokká, hogy kerülünk bele a darab csapdájába mind a közös nyelv, az angol, mind a közös szituáció, a bebörtönözöttség érzése miatt. Különösen érdekes volt, ahogy láttuk: ezen darab esetében nem konfliktusokkal vagy azok egymás utáni felépítésével van dolgunk, hanem az apró „játék- és túlélés elemek” összeadódásával egy, az egész művet öszszefogó drámai ívvé.

Szilágyi Szabolcs (*Verbal approaches triggered*) egy adott szöveggel való munka új aspektusát mutatta be, majd gyakoroltatta velünk. Ez a koncepció, ahol egyes szavak által kiváltott hatást vizsgáltunk, számomra kicsit távolinak tűnt – hozzá kell tennem, én inkább „kicsikkel”, 12-14 évesekkel dolgozom, és ebben az esetben az ilyen jellegű megközelítés, főleg angolul, nekünk nem lenne könnyű. Egyetemistákkal, főiskolásokkal biztos sokkal jobban működik, egyértelműen hozzájárulhat a mű elemzéséhez, az abban rejlő értékek megértéséhez és mélyítéséhez.

A következő szekciót Daniela Bacova, majd utána Vanda Balasiu vezette. Mindkét alkalommal az élményszerzésen, a kipróbáláson, a megtapasztaláson volt a hangsúly – pl. milyen „élményt” jelent, ha kezünk-lábunk bilincsen van, hogyan lehet szabadulni egy adott helyzetből, például akkor, ha egy „rabot” 6-8 börtönőr vesz körül. Ezek a gyakorlatok nem „csak” a színészi szempontra helyeztek hangsúlyt, hanem már a nyelvtanulási helyzetről is szóltak.

Bódis Klára igen szépen kidolgozott tervére (Using the playtext as a coursebook) kicsit kevesebb idő jutott. Ő ezt a művet egy egész félévre szóló, nyelvi órán (is) használható kurzusanyagként kezeli. Nagyon szépen gondolt, folyamatos, praktikus és használható anyag. Mindannyian élveztük gyakorlatát, melyben az egyik szereplő hozzátartozójaként kellett reagálnunk a szereplő által meg nem írt, csak a színpadon elmondott levélre, amit mi, a hozzátartozók kaptunk meg elméletben. Igen jó játék, improvizáció lehetőségét adta, csudajó ötlet volt és bár mindenki fáradt volt a nap végére, élveztük a lehetőséget.

Másnap *Kiss Attila* előadásában (The Bible and Shakespeare are there...) szó esett a darabról, az előadásról, különböző interpretációk lehetőségeiről, a színpadi háttér és a döntések sorozatának fontosságáról, onnan, hogy olvas az ember egy darabot, egészen odaig, hogy színpadra állítja, térben, időben, karakterekkel és ki-mondott, illetve csak jelzett gondolatokkal.

Müller Péter szinte összefoglalta a különböző megközelítéseket (Behind the bars). Áttekintést adott egyrészt a földrajzi helyzetből adódó háttérrel, az ezen a területen, illetve hasonló témákban született munkákról, másrészt képet adott a különböző szemléletmódokról, hozzáállásokról, összefonódásairól, átfedéseiről (élmény, szerző, tapasztalat, színházi munka, nyelvi, nyelvtanári, tanulói megközelítés). Végül a napi aktualitásokról (a darab, annak háttere, az előadás helyszíne, a pillanatnyi nemzetközi helyzet) sem megfeledkezve összegezte az elmúlt hétvége aspektusait.

Köszönet illeti a British Councilt és a Merlin Színházat, hogy a más-más háttérrel, igényekkel és gondolatokkal rendelkező embereknek megszervezték ezt a sokszínű és hasznos hétvégét, hogy új szempontokkal, új gondolatokkal és praktikus ötletekkel valamint igen pozitív élménnyel térjünk vissza napi munkánkhoz és hasznosítsuk, amit itt kaptunk.

Mit tud adni a dráma a technika tanításához?

Kaposi László

1. A technika és életvitel a kerettantervben

A dráma önálló tárgy is lehet, erre a magyar közoktatásban az utolsó 10 évben, gyors egymás utánban bekövetkezett jogi szabályozás-változások előtt már több ország gyakorlata szolgáltatott példát.²⁵ A dráma saját tantárgyi kereteinek kialakítása ezek után sem csak magának a színháznak mint művészeti ágának a tanulását célozza, hanem a dráma – talán még inkább, mint a többi művészeti tárgy – a saját működési rendszere mellett a világról, benne az emberről, önmagunkról és a másikról kíván tanítani. Tehát a tárgyhöz tartozó tevékenység egy része – törvényszerűen – a tárgy határain kívülre irányul.

Így irányulhat éppen a technika és életvitel tantárgyra is.

Ma már megszokottnak tekinthető a dráma jelenléte az anyanyelv, az idegen nyelv, az irodalom, a történelem tanításában, az osztályfőnöki órákon, a szabadidős foglalkozásokon. Másutt pedig különlegesnek számít a dramatikus módszerek alkalmazása. Ilyen az említett tantárgy is ...

Ha az alkalmazás területe a technika és életvitel tanítása lesz²⁶, nyilván fel kell, hogy merüljön a kérdés: mely témakörök azok, amelyek a dráma módszereinek segítségével mélyebben taníthatók, ahol a drámán keresztül történő tanítás valami többletet tud adni az amúgy is (más módszerrel, módszerekkel) létrejövő tanulási folyamatokhoz viszonyítva. Nos, lezárt válaszok e kérdéskörben nincsenek. Ezzel együtt – az eddigi hazai dráma-

²⁵ Nálunk a NAT, majd a kerettanterv bevezetése jelentette a tánc és dráma megjelenésével az alapfokú és a középfokú oktatási intézményekben a változást, míg a közoktatás intézményrendszeréhez tartozó alapfokú művészeti iskolákban a színművészet-bábművészet tantervi programja és követelményrendszere „legalizálta” a drámát, hiszen a színjáték tanszak alapfokán a drámajáték lett a főtárgy.

²⁶ Még csak „pletyka”, de félok, hogy valóság lesz belőle: ez a tárgy a (részben ismert) tervek szerint kimaradna a pedagógusképzésben a választható alapszakok közül. Ahová a dráma, úgy tűnik, be sem kerül...